

HE 2/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännöstä siten, että 1 päivänä tammikuuta 2013 maksamatta olevien televisiomaksujen perimisestä luovutaan 1 päivänä tammikuuta 2015 alkaen. Vastaavasti ne televisiomaksut, joita ei vuoden 2014 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan valtion televi-

sio- ja radorahastoon 1 päivänä tammikuuta 2015. Samalla vastaavat televisiomaksusääntävät ja -velat poistetaan rahaston kirjanpidon tileistä. Ajankohtaa ehdotetaan aikaistettavaksi kolmella vuodella voimassa olevan sääntelyn mukaisesta ajankohdasta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Valtion televisio- ja radorahastosta annettuun lakiin (745/1998, jäljempänä *rahastolaki*) perustuva televisiomaksujen maksuvelvollisuus päättyi vuoden 2012 lopussa. Vuoden 2013 alussa voimaan tullut rahastolain muutos (475/2012) oli osa Yleisradio Oy:n rahoitustapaa koskevaa uudistusta. Vuoden 2013 alusta lähtien valtion talousarvion otetusta määrärahasta siirretään valtion televisio- ja radorahastoon Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseen tarvittava summa. Määrärahaa vastaava summa katetaan yleisradioverosta annetun lain 484/2012 mukaisella yleisradioverolla.

Rahastolain 5 §:n mukaan valtion televisio- ja radorahaston varat muodostuvat valtion talousarvion otettavasta määrärahasta suoritetuista varoista, kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä. Pääosan rahaston varoista muodostaa valtion talousarviosta siirrettävä määräraha, jonka suuruus vuonna 2013 oli 500 miljoonaa euroa. Televisiomaksuvelvollisuuden päättymisen jälkeen rahastoon kertyy vähäisessä määrin maksusuori-

tuksia vuoden 2012 lopussa suorittamatta olevista televisiomaksuista.

Vuoden 2012 lopussa valtion televisio- ja radorahaston kirjanpitoon sisältyi sekä suorittamatta olevia että palautettavia televisiomaksuja. Perittävä saatavakanta oli 18,2 miljoonaa euroa ja palautettavien televisiomaksujen yhteismäärä oli 5,9 miljoonaa euroa.

Suorittamatta olevat televisiomaksut koostuvat vuoden 2012 loppuun mennessä syntyneistä, mutta vielä maksamattomista televisiomaksuista. Maksujen perintään sovelletaan rahastolain lailla 475/2012 kumotun 3 luvun säännöksiä vuoden 2017 loppuun saakka. Televisiomaksu, takautuva televisiomaksu, viivästysmaksu ja tarkastusmaksu voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä ulosottoteitse. Osa saatavista on sellaisia, että niistä tehtyjen valitusten käsittely hallinto-oikeudessa on kesken tai asiakkaat kuuluvat yksityishenkilöiden velkajärjestelyohjelmaan.

Palautettavat maksut koostuvat vuonna 2012 maksettujen, mutta vuodelle 2013 kohdistuneiden maksujen palautuksista sekä aikaisemmilta vuosilta kertyneistä, maksajien irtisanomista televisiomaksuista, joita ei ole voitu palauttaa. Televisiomaksujen palautta-

miseen sovelletaan lailla 475/2012 kumotun rahastolain 17 §:n säännöksiä vuoden 2017 loppuun saakka. Sen mukaan maksetusta televisiomaksusta palautetaan tai hyvitetään käyttämättä jäänyt osuus, joka maksetaan siitä ajankohdasta, jona television käytön lopettaminen on tullut Viestintäviraston tietoon. Summasta vähennetään viiden euron suuruisen palautusmaksu. Jos palautettava rahamäärä palautusmaksun vähentämisen jälkeen on alle viisi euroa, maksua ei palauteta. Vuodelle 2013 kohdistuvat liikamaksut palautetaan lain 475/2012 siirtymäsäännöksen mukaan täysimääräisesti vähentämättä edellä mainittua palautusmaksua.

Voimassa olevassa lain siirtymäsäännöksen mukaan televisiomaksujen jälkiperintää sekä palautusten maksamista jatketaan vuoden 2017 loppuun. Säännöksen määräaika perustuu verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 20 §:än. Siinä todetaan, että julkinen saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty tai maksuunpantu, ja muussa tapauksessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on erääntynyt. Samaan ajankohtaan kytkeytyy maksuvelvollisen oikeus tehdä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitettu perustevalitus.

Valtion televisio- ja radiorahaston hallinnoinnista ja televisiomaksujen keräämisestä vastaava Viestintävirasto on toteuttanut rahastolain muutoksen edellyttämiä toimenpiteitä maksuvelvollisuuden päättämiseksi vuoden 2012 lopussa sekä vuodelle 2013 kohdistuvien televisiomaksujen palauttamiseksi. Vuoden 2013 alusta viraston televisiomaksutoiminta on supistunut palautusten maksuun, jälkiperinnän ja maksuliikkeen hoitoon sekä televisiomaksujärjestelmän alasajoon liittyviin muihin tehtäviin. Kesäkuun 2013 alusta lähtien viraston toimintaa on edelleen sopeutettu niin, että tehtävien hoitoon jää yhteensä neljä henkilöä. Loppuvuodesta 2013 henkilömäärä on vähentynyt kahteen.

Televisiomaksujen laskutus, perintä ja palauttaminen hoidetaan aiemman televisiomaksujen laskutuksessa käytetyn tietojärjestelmän (television käyttäjärekisteri) avulla. Järjestelmä on alun perin mitoitettu suurten asiakas- ja laskumassojen hallintaan. Viestintä-

virasto on sopeuttanut järjestelmää olennaisesti vähentyneiden asiakas- ja laskumassojen takia. Sopeutuksesta huolimatta järjestelmän kustannukset muodostavat merkittävän osan arvioiduista vuotuisista toiminnan kustannuksista vuodesta 2014 lähtien.

Vuodelle 2013 kohdistuvien, maksajille palautettavien liikamaksujen määrä vuoden 2013 lopussa oli 120 000 euroa (4 200 kappaletta). Vuosilta 2008–2012 palauttamattomien vanhojen liikamaksujen määrä oli noin 300 000 euroa (8 000 kappaletta). Lisäksi järjestelmässä oli 160 000 euroa (32 500 kappaletta) vuosilta 2008–2012 kertyneitä maksuja, joita ei palauteta rahastolain 17 §:n mukaan. Palautettavien maksujen määrä pienee, kun vuosittain tehdään vanhentuneista saatavista tileistäpoistot. Vuonna 2014 arvioidaan maksuja saatavan palautettua noin 200 000 euroa. Näin ollen vuoden 2014 lopussa rahaston kirjanpitoon sisältyy noin 220 000 euroa velkaa palauttamatta olevista televisiomaksuista. Vuosina 2015–2017 palautusten määrän arvioidaan olevan vain noin puolet tästä.

Vuoden 2013 lopussa perittävä saatavakanta oli 11,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2012 lopun saatavakannasta valtion televisio- ja radiorahastoon oli vuoden 2013 loppuun mennessä kertynyt tuloja noin 5,0 miljoonaa euroa. Saatavakanta pienenee myös vuosittaisen vanhentumisten johdosta tehtävien tileistäpoistojen vuoksi. Vuoden 2013 lopussa vanhentumisen johdosta tehtiin poistoja tileistä noin 2,1 miljoonan euron arvosta. Vuonna 2014 tuloja kertyy arviolta 0,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 lopussa rahaston saatavakanta on arviolta 9,0–9,5 miljoonaa euroa tileistäpoistojen suuruudesta riippuen. Vuosien 2015–2017 vuotuisten maksutulojen arvioidaan jäävän alle 200 000 euron.

Televisiomaksujen perinnän ja palautusten kustannukset Viestintävirastolle olivat vuonna 2013 noin 3,1 miljoonaa euroa. Viestintäviraston arvion mukaan kustannukset vuonna 2014 olisivat noin 800 000 euroa ja vuosina 2015–2017 karkeasti arvioiden noin 600 000 euroa vuodessa. Viestintävirasto veloittaa kustannukset valtion televisio- ja radiorahastolta.

Televisiomaksusaatavien perinnän ja televisiomaksupalautusten kustannukset nouse-

vat perinnästä aiheutuvia tuloja suuremmiksi jo vuoden 2014 aikana. Kustannukset, joita ei voida kattaa perinnästä saatavilla tuloilla, katetaan valtion televisio- ja radiorahastoon aiemmin kertyneistä televisiomaksutuotoista, joita ei ole tilitetty Yleisradio Oy:lle tai muutoin käytetty rahastolaissa säädettyihin tarkoituksiin. Rahastossa arvioidaan vuoden 2013 lopussa olevan televisiomaksutuottoja 10,7 miljoonaa euroa ja vuoden 2014 lopussa 9,4 miljoonaa euroa.

2 Ehdotetut muutokset

Rahastolain muuttamisesta annetun lain 475/2012 voimaantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että suorittamatta olevien televisiomaksujen perimiseen sovellettaisiin rahastolain vuoden 2012 lopussa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2014 loppuun. Voimassa olevan säännöksen mukaisesti säännöksiä sovelletaan vuoden 2017 loppuun. Lisäksi voimaantulosäännöstä tarkennettaisiin siten, että sen nojalla Viestintävirasto voi luopua saatavien perinnästä ja poistaa saatavat rahaston liikekirjanpidosta 1 päivänä tammikuuta 2015. Vastaavasti ne televisiomaksut, joita ei vuoden 2014 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutettaisiin rahastoon ja vastaavat velat poistettaisiin kirjanpidosta 1 päivänä tammikuuta 2015.

Ehdotuksella lyhennetään kolmella vuodela sitä aikaa, jonka kuluessa saatavien perintää ja maksujen palautuksia tehdään. Muutoksen voimaan tullessa perintä- ja palautustoimenpiteitä on tehty kahden vuoden ajan.

Rahastolain tarkoituksena on lain 1 §:n mukaan järjestää Yleisradio Oy:n toiminnan rahoitus ja valtion televisio- ja radiorahaston hoito sekä muutoinkin edistää televisio- ja radiotoimintaa. Ennen vuotta 2013 syntyneiden televisiomaksusaatavien perinnän ja liikaa maksettujen maksujen palauttamisen jatkaminen vuoden 2017 loppuun saakka aiheuttaa kustannuksia, joita ei voida kattaa toiminnasta saatavilla tuotoilla. Tästä syystä toiminnan ei voida enää katsoa edistävän lain tarkoituksen toteutumista.

Valtion televisio- ja radiorahaston kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988) ja sen

nojalla annettuja säännöksiä. Ehdotetulla muutoksella rahaston hallinnosta huolehtiva Viestintävirasto voisi luopua saatavien perinnästä ja poistaa ne liikekirjanpidosta sen estämättä, mitä talousarvion yleisissä soveltamismääräyksissä (TM 9509) määrätään valtion saatavien perinnän kestosta.

Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan olennaista vaikutusta siihen, saadaanko perittävästä saatavasta lopulta suoritus. Muutoksen voimaantullessa saatavia on peritty vähintään kahden vuoden ajan sekä Viestintäviraston omin toimin että ulosoton kautta. Tässä tilanteessa maksuvelvollista on useasti kehoitettu suorittamaan laiminlyöty televisiomaksu mahdollisine muine seuraamuksineen. Televisiomaksujen perinnän aiemman historiatiedon valossa arvioituna on epätodennäköistä, että laiminlyödyistä maksusta saataisiin suoritus ulosoton kautta tai muutoin näin pitkän ajan kuluttua sen erääntymisestä. Tämä mahdollisuus oli huomioitu rahastolain kumotussa 16 §:ssä. Sen mukaan Viestintävirasto voi keskeyttää maksun perimisen, jos television käyttäjä on kehoituksista huolimatta laiminlyönyt televisiomaksun suorittamisen eikä kyseistä maksua ole myöskään ulosottoteitse tai muulla tavoin saatu perityksi ja on ilmeistä, että perinnän jatkamisesta aiheutuu lain tarkoituksen vastaisia kuluja.

Palautettavien televisiomaksujen määrä on olennaisesti saatavakantaa pienempi. Muutoksen tullessa voimaan Viestintävirasto on aktiivisin toimenpitein pyrkinyt palauttamaan liikaa maksetut televisiomaksut asiakkaille. On ilmeistä, että se määrä, joka vuosina 2015–2017 saataisiin palautettua, jäisi varsin vähäiseksi. Tästä syystä on perusteltua luopua myös maksujen palauttamisesta samanaikaisesti saatavien perinnästä luopumisen kanssa.

3 Esityksen vaikutukset

Ehdotetun muutoksen takia valtion televisio- ja radiorahastoon jää tuloutumatta televisiomaksutuloja vuosilta 2015–2017 yhteensä arviolta noin 500 000 euroa. Palauttamatta jääneitä televisiomaksuja puolestaan tuloutuisi rahastoon arviolta 200 000 euroa. Muutoksella saavutettaisiin arviolta 1,8 miljoonan

euron kustannussäästöt valtion televisio- ja radiorahaston menoissa. Rahastolle koituvan nettohyödyn arvioidaan olevan 1,5 miljoonaa euroa.

Valtion televisio- ja radiorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Rahasto on luonteeltaan talousarvionaloudesta erotettu varallisuus, jolla on laissa säädetty käyttötarkoitus ja itsenäinen talous. Ehdotetulla muutoksella ei näin ollen ole vaikutusta valtion talousarvioon. Yleisradio Oy:n rahoitus on järjestetty sisällyttämällä valtion talousarvioon määräraha, jolla siirretään rahastoon rahastolain 3 §:ssä säädetty määrä Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoittamiseen. Ehdotuksella ei ole vaikutusta Yleisradio Oy:lle tarkoitettuun määrärahaan. Ehdotuksella ei myöskään ole vaikutusta rahaston käyttötarkoitukseen eikä sen laajuus olennaisesti muutu.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Valtionkonttorilta, Viestintävirastolta ja Yleisradio Oy:ltä. Lisäksi esitysluonnos on ollut saatavilla liikenne- ja viestintäministeriön verkkosivuilla.

Valtionvarainministeriö ja Viestintävirasto puoltavat ehdotusta. Oikeusministeriön näkemykset perustelujen täydentämisestä perustuslain ja säätämisyjärjestelyn suhteen on huomioitu.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Televisiomaksusaatavien perinnästä ja liikemaksujen palauttamisesta luopumista tulee arvioida perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Yhdenvertaisuussäännös edellyttää, että lailla ei voida mielivaltaisesti

asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Säännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa tulkintakäytännössä on korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntatilanteen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 11/2012 vp, s. 2, PeVL 2/2011 vp, s. 2 ja PeVL 5/2008 vp, s. 5). Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelet perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (PeVL 46/2006 vp, s. 2, PeVL 16/2006 vp, s. 2 ja PeVL 73/2002 vp).

Olosuhteet eivät ole samanlaiset verrattavissa vuoden 2012 tilannetta tilanteeseen, jolloin ehdotetun muutoksen mahdollistamat toimenpiteet toteutettaisiin vuodenvaihteessa 2014–2015. Televisiomaksuvelvollisuus päättyi vuoden 2012 lopussa. Vuoden 2013 alusta lukien julkisen palvelun rahoitus kerätään televisiomaksun sijasta tuloverotuksen yhteydessä kannettavalla yleisradioverolla. Saatavien perintää on suoritettu vuoden 2013 ajan ja perintää jatkettaisiin vuoden 2014 loppuun. Myös palautuksia pyritään tekemään saman ajan. Ehdotetun muutoksen voimaantullessa perintää ja palautuksia on jatkettu kahden vuoden ajan. Tässä ajassa on hyvin todennäköisesti saatu perittyä ja palautettua se määrä, joka on mahdollista saada perityksi tai palautetuksi. Perinnän ja palauttamisen jatkaminen vuoden 2017 loppuun asti alkuperäisen sääntelyn ja julkisten saatavien vanhentumisajan mukaisesti ei olennaisesti muuta asetelmaa televisiomaksuasiakkaiden kannalta. Ehdotettu sääntely ei siten myöskään merkitse kohtuutonta erottelua yksilöiden välillä. Näin ollen ehdotetut säännökset ovat sopusoinnussa perustuslain yhdenvertaisuussääntelyn kanssa.

Perustuslain 15 §:ssä säädetty omaisuuden suoja antaa suojaa laillisesti syntyneille oikeussuhteille. Säännöksen tarkoituksena on suojata oikeussubjektien perusteltuja odotuksia taloudellisissa asioissa (PeVL 48/1998 vp, s. 2/II, PeVL 33/2002 vp, s. 3/I, PeVL 21/2004 vp, 25/2005 vp ja PeVL 42/2006 vp). Perusteltujen odotusten suojaan on va-

liokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi osapuolten oikeusasemaa (PeVL 21/2004 vp, s. 3/I, PeVL 42/2006 vp). Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, kannalta (ks. esim. PeVL 13/2003 vp, s. 2-3, PeVL 56/2005 vp, s. 2, PeVL 42/2006 vp).

Ehdotuksen ei voida katsoa maksun palauttamisen osalta johtavan sellaisiin kohtuuttomiin oikeudenmenetyksiin, jotka eivät olisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä. Palauttamatta jättäminen johtuu palautuksen saajaan liittyvistä seikoista. Viestintävirasto on aktiivisin toimenpitein pyrkinyt palauttamaan liikaa maksetut televisiomaksut

maksajille. Yleisin palauttamisen estävä syy on se, että palautuksen saaja ei pyynnöstä huolimatta ole toimittanut yhteystietojaan (tilinumero) palautuksen tekemistä varten. Osa palautuksista on sellaisia, että niitä ei rahastolain kumotun 17 §:n nojalla palauteta ja sellaisina ne voidaan tulouttaa rahastoon.

Ehdotettu säännös palauttamatta olevien televisiomaksujen tulouttamisesta rahastoon ei muodosta estettä vastaisuudessa perustuslain yksityisen laillista saatavaa valtiolta koskevan 88 §:n toteutumiseksi yksittäisessä tapauksessa.

Edellä mainituin perustein lakiehdotusta voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä ja se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain (475/2012) voimaantulosäännöksen 3 ja 5 momentti seuraavasti:

Tämän lain voimaan tullessa suorittamatta olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä 31 päivään joulukuuta 2014. Saatavien perinnästä luovutaan ja ne poistetaan valtion televisio- ja radiorahaston liikekirjanpidon tileistä 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tämän lain voimaan tullessa palauttamatta olevat televisiomaksut, joita ei vuoden 2014 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan valtion televisio- ja radiorahastoon 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____ .

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Asunto- ja viestintäministeri *Pia Viitanen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain (475/2012) voimaantulosäännöksen 3 ja 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain voimaan tullessa *maksamatta* olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä *1 päivään tammikuuta 2018*.

Tämän lain voimaan tullessa *suorittamatta* olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä *31 päivään joulukuuta 2014*. Saatavien perinnästä luovutaan ja ne poistetaan valtion televisio- ja radiorahaston liikekirjanpidon tileistä *1 päivänä tammikuuta 2015*.

Kumotussa 17 §:ssä tarkoitetut televisiomaksut, joita ei vuoden 2017 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan 1 päivänä tammikuuta 2018 valtion televisio- ja radiorahastoon.

Tämän lain voimaan tullessa palauttamatta olevat televisiomaksut, joita ei vuoden 2014 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan valtion televisio- ja radiorahastoon 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tämä laki tulee voimaan *_____* päivänä *_____* kuuta 20
